

PRÁVNICKÁ FAKULTA MASARYKOVY UNIVERZITY V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

Karel Schelle

Cesta ke vzniku právnické fakulty

Snahy o zřízení školy právnického zaměření se v Brně objevily koncem padesátých let minulého století. Roku 1859 požádal zemský výbor v Brně ministerstvo kultu a vyučování ve Vídni, aby zřídilo v Brně právnickou akademii a přeložilo zároveň do Brna bývalou univerzitní knihovnu v Olomouci. Tuto žádost odůvodňovalo nedostatkem právně vzdělaných úředníků a omezenou možností vzdělání pro syny moravských úředníků, kteří nemají dostatek prostředků, aby jim umožnili vzdělání v Praze, ve Vídni nebo v Krakově. Aby rozhodnutí usnadnil, navrhl, že by nebylo nutno zřizovat novou vysokou školu, ale že by stačilo rozšířit stavovskou akademii o právnické obory. Ministerstvo však tento návrh, podporovaný i místodržitelstvím, neschválilo. Odvolalo se na to, že samostatné právnické fakulty byly výjimečně zachovány jen v Uhrách, kde měly starou tradici a kde panoval nedostatek právníky školeného personálu.

Začátkem šedesátých let minulého století jsou patrné snahy o obnovení právnické fakulty v Olomouci. Dne 8. dubna 1861 byla zřízena sedmičlenná univerzitní komise, která měla zhotovit podklady a získat podporu stejně smýšlejících moravských měst a obcí pro zřízení univerzity v Olomouci. Nakonec však univerzitní komise 5. srpna požádala ministerstvo ve Vídni, aby povolilo založit v Olomouci právnickou fakultu (akademii), vydržovanou z prostředků města. Snaha však vyzněla opět naprázdno. Šedesátá, sedmdesátá i osmdesátá léta jsou potom ve znamení marného boje zejména Olomouce za zřízení univerzity, v jejímž rámci měla být právnická fakulta. Veškeré snahy se zejména ve Vídni setkaly s nepochopením, a tak k založení vysoké školy univerzitního typu v té době na Moravě nedošlo.

V roce 1867 formuloval myšlenku na zřízení druhé české univerzity Jan Evangelista Purkyně. V roce 1885 to byl zejména Tomáš G. Masaryk, který zdůrazňoval nutnost zřídit na Moravě vysokou školu univerzitního typu. O rok později s touto myšlenkou energicky vystoupil prof. Antonín Randa. Podnět směřující ke zřízení moravské univerzity vzešel z řad moravských a slezských posluchačů české národnosti studujících na pražských vysokých školách, kteří se sešli na sjezdu moravského studentstva v Kroměříži 9. září 1889. Poté následovala řada peticí tuto myšlenku podporujících. V devadesátých letech se hnutí za českou univerzitu na Moravě vyvíjelo nerovnoměrně, spíše kampaňovitým způsobem. Na jedné straně bylo podporováno politickými faktory, na druhé straně bylo překrýváno a zatlačováno do pozadí důležitými politickými událostmi.

Před první světovou válkou vyvrcholil boj za druhou českou univerzitu brněnskými bouřemi a uzavřením Moravského paktu roku 1905. Po těchto událostech se obrátil předseda mladočeského výkonného výboru dr. Václav Škarda na ministra krajana A. Randu s naléhavou žádostí, aby vláda zajistila z české univerzity na Moravě do 1. října 1906 alespoň právnickou fakultu. Diskuse o druhé české univerzitě se zintenzivnila i na pražské univerzitě. Zejména profesori pražské právnické fakulty navrhovali za nejvhodnější místo pro tuto univerzitu Brno, protože bylo hlavním a největším městem v zemi, jejím administrativním a komunikačním centrem, sídlem státních a samosprávných zemských úřadů, českých škol všeho druhu, veřejných ústavů a vědeckých společností. Brno mělo pro vysokou školu univerzitního typu podle právníků všechny kulturní a společenské podmínky, jakož i praktické předpoklady umožňující působení profesorům, docentům i studentům. Zřídit druhou českou univerzitu zcela znemožnila první světová válka. Ani v té době však boj za její zřízení neustal.

Místem, kde se začalo vytvářet nové centrum právní vědy, se postupně stávala česká technika v Brně. I když zde nebylo povoleno zřízení všeobecného oddělení, habilitovalo se zde a bylo jmenováno profesory několik významných pozdějších profesorů brněnské právnické fakulty. Prvním byl Karel Engliš, který se zde habilitoval 25. ledna 1910 pro národohospodářskou a sociální politiku a statistiku. Po něm to byl Jaromír Sedláček, jenž se zde stal docentem rakouského občanského, obchodního a směnečného práva. Oba jmenovaní se zde stali poté i profesory: Karel Engliš pro národní hospodářství a Jaromír Sedláček pro vědy právní. Profesorem pro právní vědy se stal na technice i František Weyr. Na brněnské technice působili i Jan Loevenstein a Rudolf Dominik.

V období rakousko-uherské monarchie se tedy nepodařilo prosadit zřízení druhé české univerzity, jejíž součástí se měla stát právnická fakulta. Nové možnosti se v tomto směru otevřely až se vznikem samostatného československého státu.¹

Vznik Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Dne 28. října 1918 byla vyhlášena samostatnost československého státu. Tím se výrazně změnilly podmínky, v nichž až do té doby probíhal zápas o zřízení druhé české univerzity. Proto hned druhý den po vzniku Prozatímního národního shromáždění, 15. listopadu 1918, poslanci Alois Jirásek a Karel Engliš předložili za skupinu poslanců národně demokratické strany návrh zákona na zřízení druhé české univerzity. Autory předlohy zákona byli profesori František Weyr a Karel Engliš. Univerzita měla mít tři fakulty: právnickou, lékařskou a filozofickou. První dvě měly zahájit činnost od začátku školního roku 1919/1920 a poslední nejpozději začátkem školního roku 1921/1922. Z Olomouce měla být přenesena do Brna studijní knihovna, jež se měla stát součástí právnické fakulty. Na tuto fakultu měly být přeneseny i knihovny Ústavu národního hospodářství, finanční vědy a statistiky i Ústavu věd právních a státních při České vysoké škole technické v Brně. Návrh na založení druhé české univerzity byl postoupen 19. listopadu školnímu výboru, aby vypracoval důvodovou zprávu.

Než dospěl školní výbor Národního shromáždění k rozhodnutí, vytvořil na výzvu Českého ústředního spolku vysokoškolských učitelů v Praze profesorský sbor české techniky komisi, která vypracovala 13. prosince 1918 podrobnou zprávu o potřebě nových vysokých škol v Československé republice. I v ní se navrhovalo, aby na Moravě byla

zřízena už počátkem školního roku 1919/1920 česká univerzita se sídlem v Brně. Měla nést jméno prvního prezidenta Masaryka, který se již v osmdesátých letech 19. století zasloužil o její vznik. Návrh byl postoupen 18. prosince 1918 ministerstvu školství a národní osvěty.

Proti návrhu na založení brněnské univerzity se ozvaly hlasy z Olomouce. Ty však další vývoj nemohly zvrátit. Schválení zákona o druhé české univerzitě v Brně se stalo otázkou několika týdnů. Zpráva školního výboru byla projednána v plénu Národního shromáždění 28. ledna 1919. Předložil ji a zdůvodnil zpravodaj dr. Jaroslav Budínský. Kromě diskuse o zřízení teologické fakulty se neobjevily vážnější námítky, a tak ještě téhož dne byl návrh školního výboru schválen a přijat jako zákon, kterým se zřizovala česká univerzita v Brně o čtyřech fakultách: právnické, lékařské, filozofické a přírodovědecké. První dvě měly zahájit činnost od začátku zimního semestru školního roku 1919/1920, druhé dvě nejpozději na počátku studijního roku 1921/1922. Úplná výstavba univerzity měla být dokončena nejpozději roku 1930. V ocenění vědecké a pedagogické činnosti prvního prezidenta republiky, jeho účasti na boji za zřízení druhé české univerzity a podílu na vytvoření samostatného československého státu obdržela jméno Masarykova univerzita.

Založení Masarykovy univerzity v Brně zákonem č. 50/1919 Sb. z 28. ledna 1919 skončil padesátiletý zápas o obnovení univerzity na Moravě a pětadvacetiletý boj za zřízení druhé české univerzity. Tímto okamžikem jsme i na začátku historie brněnské právnické fakulty, která se stala hned od počátku jedním z rozhodujících pilířů univerzity.²

Právnická fakulta v období první Československé republiky (1918–1938)

Právnická fakulta zahájila svoji činnost ještě v témže roce. Školní rok 1919/1920 byl jejím prvním. Základ pedagogického sboru tvořili Bohumil Baxa, profesor pro české dějiny, Josef Vacek pro srovnávací právo, Jaroslav Kallab pro trestní právo a Rudolf Dominik pro obchodní právo. Samozřejmě zde nechyběli profesoři František Weyr, Karel Engliš a Dobroslav Krejčí. Karel Engliš se stal prvním rektorem Masarykovy univerzity a František Weyr prvním děkanem právnické fakulty.

Právnická fakulta v prvních letech měla velké problémy se svým umístěním. Prvním dlouhým provizoriem, v němž fakulta působila, byl biskupský seminář v prostorách Antonínské a Seminářské ulice. Bylo to prozatímní řešení, smluvně zajištěné na několik let. Naděje, že tento nedůstojný stav skončí, byla vkládána do výstavby akademické čtvrti.

Jednání o výstavbě definitivních budov probíhalo od roku 1924 a v první řadě se jednalo o budově právnické fakulty. V květnu 1925 byla vypsána anonymní soutěž na řešení Akademického náměstí, které se mělo rozkládat na ulici Veveří. Soutěž vyhrál projekt architekta Aloise Dryáka z Prahy, jenž byl také pověřen vypracováním definitivních plánů budovy právnické fakulty. Se zahájením stavby se počítalo na jaře 1927. Termín však musel být odložen, a tak slavnostní kladení kamene k budově právnické fakulty se konalo 9. června 1928 za účasti prezidenta republiky T. G. Masaryka a několika významných členů vlády. Kolem základního kamene, do něhož byla vložena pamětní listina, bylo rozloženo jedenáct menších kamenů, věnovaných obcemi nebo okresními výbory v Hodoníně, Hodslavicích, Ivančicích, Kralicích, Kroměříži, Nivnici, Opavě Přerově, Rousínově, Tovačově a Třebíči jako rodišti nebo působišti mužů, kteří se podstatně zasloužili o kulturu českého národa na Moravě a ve Slezsku. První čestný doktor Masarykovy univerzity Leoš Janáček složil pro

tuto příležitost slavnostní kantátu na slova Antonína Trýba. S budováním základů novostavby právnické fakulty se začalo v zimě 1928–1929. Část budovy byla předána fakultě do užívání v závěru roku 1931, v lednu 1932 se již v nových prostorách přednášelo. Do nové budovy se postupně přestěhovaly i ústřední úřady univerzity, tj. rektorát, kvestura a zkušební komise. První univerzitní slavnost, která se odehrála na půdě novostavby, byla inaugurace rektora Jana Zavřela 20. listopadu 1933. V závěru téhož roku se nová budova stala svědkem slavnostní promoce českých doktorů Maxe Švabinského a Josefa Suka. Auditorium maximum však bylo zcela dokončeno až k inauguraci rektora Jana Krejčího 22. listopadu 1934.

Po uvedení do provozu novostavby právnické fakulty se i v jejích prostorách odehrávaly v podstatě všechny významnější univerzitní slavnosti. Místem jejich konání bylo zpravidla auditorium maximum. V druhé polovině třicátých let, kdy se stále více ukazovalo, že dostavba celého univerzitního areálu je pro nejbližší roky nereálná, vedení univerzity se zejména z podnětu Františka Čády začalo zabývat otázkou výzdoby auditoria maxima. Do té doby zde byla pouze busta T. G. Masaryka od Václava Macha a nástropní vitráž. Na doporučení Otakara Teyschla bylo nakonec rozhodnuto, aby průčelí auditoria bylo vyzdobeno rozměrným obrazem, který by se stal uměleckou a ideovou dominantou celého prostoru. Projekt byl zadán začátkem roku 1938 Antonínu Procházkovi, který si za námět zvolil motiv Prométhea přinášejícího lidstvu oheň. Ten se celého úkolu zhostil velmi aktivně, a tak v průběhu letních měsíců roku 1938 vytvořil rozměrnou kompozici o velikosti 7,5 × 13 metrů.

Celý obraz je členěn do tří horizontálních pásů. V nejvyšším je bůh slunce Helios, doprovázený bohyněmi času Horami, ohlašující nový den lidstvu. Ve středním pásu jsou umístěny alegorické postavy všech věd, které jsou na univerzitě zastoupeny – zleva doprava právo, lékařství filozofie, umění, učitelství a přírodní vědy. Středu obrazu dominuje postava Prométhea s hořící pochodní. Spodní vrstva obrazu zachycuje lidstvo při jeho každodenní činnosti – stavitelství, mořeplavectví a zemědělství. K postavě Prométhea se významově váže skupina postav toužebně očekávajících oheň poznání.

Pořízení obrazu bylo financováno převážně ze sbírky, kterou pro tento účel uspořádal prezident Obchodní a živnostenské komory v Brně v moravských průmyslových a obchodních kruzích. Slavnostní vernisáž se uskutečnila 16. prosince 1938. Tehdejší rektor Masarykovy univerzity Arne Novák ve svém vystoupení k tomu výstižně řekl „Alma mater masarykiana má si před tímto dílem, které statečný mistr tvořil a dokončil se svou chotí v nejtěžších měsících obav, nejistot a zkoušek, uvědomovati smysl a poslání prométheovského mýtu o jiskře božího ohně, jejíž síla jest tvůrčí a strůjná, vynalézavá a kritická, životodárná a léčivá, a má zůstatí myšlence tě věrná. Tak se stane krbem, kde její čtyři fakulty jako panny vestálské mají udržovati posvátný oheň, aby mohl býti odevzdán generacím mladším a aby učitelům vysokého učení brněnského opravdu náležel čestný název nosičů pochodní.“ V atmosféře pomnichovského, již výrazně se fašizujícího režimu to byla slova nanejvýš aktuální a maximální výstižná.

Život fakulty tehdy řídil profesorský sbor v čele s děkanem a proděkanem. Kromě toho si docenti volili ze svého středu do tohoto sboru zástupce. Do kompetence profesorského kolegia patřily zejména pedagogické a disciplinární záležitosti fakulty. Kolegium pečovalo o úplnost přednášek, připravovalo jejich seznam, navrhovalo ministerstvu obsazení profesorských a jiných míst. Na fóru jejich zasedání docházelo rovněž k habilitačním kolokviím

a k proslovení habilitačních přednášek. Řízení fakultních záležitostí a předsednictví ve sborech náleželo děkanovi, který tím ovšem mohl pověřovat svého proděkana, eventuálně ho mohl zastupovat profesor úřadem nejstarší. Zasedání svolával děkan podle uvážení, anebo když o ně požádala nejméně třetina sboru. Děkanovou povinností bylo dát na každém zasedání ověřit protokol z minulé schůze podpisy všech členů sboru, podat přehled o došlých písemnostech, sdělit, které věci byly vyřízeny formou oběžníku (per rollam), a předložit sboru záležitosti, pro něž bylo třeba jeho usnesení.³

V meziválečném období se ve funkci děkana postupně vystřídali profesori František Weyr (1919–1920, 1927–1928, 1935–1936), Jaroslav Kallab (1920–1921, 1929–1930, 1937–1938), Karel Engliš (1921–1922, 1925–1926), Josef Vacek (1922–1923), Bohumil Baxa (1923–1924, 1933–1934), Dobroslav Krejčí (1924–1925, 1931–1932), Jaromír Sedláček (1926–1927, 1934–1935), Jan Loevenstein (1928–1929), Rudolf Dominik (1930–1931, 1939–1940), Jan Vážný (1932–1933), František Čáda (1936–1937) a František Rouček (1938–1939). Bylo pravidlem, že děkan se příštím školním rokem stával proděkanem. Pět profesorů se stalo v meziválečném období i rektory Masarykovy univerzity: Karel Engliš (1919–1920), František Weyr (1923–1924), Jaroslav Kallab (1927–1928), Bohumil Baxa (1931–1932) a Dobroslav Krejčí (1935–1936).⁴

Právnícká fakulta se v meziválečném období stala významným střediskem právní vědy, jehož věhlas překročil i hranice československého státu. Počátkem století procházela právní věda vleklou a těžkou krizí. Nápravu mohl přinést jedině teoretik, který by měl stejně blízko jak k filozofii, tak k právní vědě. Pokusil se o to právě profesor této fakulty František Weyr (1879–1951), zakladatel a hlavní představitel brněnské normativní školy právní. Jeho filozofie se vyznačuje dvěma základními rysy: logickým formalismem a filozofickým dualismem. Zatímco Kelsen vycházel až od formálně logické struktury dvojice „Sein“ a „Sollen“, „přírodní zákon“ a „norma“, vycházel Weyr od samých filozofických základů lidského poznání. Jako přesvědčený zastánce filozofického idealismu, ctitel Platónův a stoupenec Kantův a Schopenhauerův byl Weyr hlasatelem noetického dualismu: toho, co jest, a toho, co má být. To byly pro Weyra dva aspekty, kategorie, poznávací hlediska, jimiž se poznávající lidský duch přibližuje k nepoznatelné „věci o sobě“ a jimiž vytváří dva empirické světy, „svět, jaký jest“ a „svět, jaký má být“. Jen dokonalý idealistický kriticismus, ba skepticizmus v poměru k tomu, co lidé pokládají za reálně existující, dovoľoval Weyrovi tak vysoko povznést svět norem. Neboť právě ze stanoviska tohoto filozofického názoru mají oba světy úplně stejnou „realnost“ (tj. existenci nezávislou na subjektu poznávacím), totiž žádnou. Na těchto základech vznikl nový systém noetiky právní vědy čili formální právní filozofie, která – v němčině pod názvem „reine Rechtslehre“ – se již v prvých dvou desetiletích od svého vzniku stala vůdčí teorií a metodologií právní vědy, a to nejen ve vlastech obou tvůrců, nýbrž i jinde.

Principy normativní teorie objasňoval Weyr hned posluchačům prvního ročníku studia na přednáškách na téma „Základy filozofie právní“. Právnícká fakulta Masarykovy univerzity se tak stala centrem normativismu u nás. Přestože byla normativní teorie pro brněnskou právníckou fakultu do značné míry profilující z mnoha ohledů, mimo jiné i z Weyrových pamětí se dovídáme, že ji nikdy násilně neprosazoval. Napsal o tom: „nedostatek příslušnosti k ní nepovažoval jsem nikdy za nějakou překážku habilitace, ba ani vyslovení nepřátelství vůči ní nebylo by mne bylo odradilo od kandidáta, který by jinak byl prokázal nespornou schopnost k samostatné vědecké práci“.

U příležitosti Weyrových 60. narozenin jeho žák Zdeněk Neubauer napsal: „Weyr je typický aristokrat: původem, vychováním, smýšlením, vkusem, názorem na život i poměrem k lidem. Individualista a liberál, milovník studia a filozofování, ale i krásy a umění, znamenitý hudebník, ctitel antiky a renesance a současně labužník krásné literatury. Muž, který ctí skutečnou velikost, ať v jakémkoli oboru a podobě, stejně jako sarkasticky odhaluje a zesměšňuje veličiny uměle nafouklé. Muž, který má rád lidi a společnost, ačkoliv o jejich oblibu nestojí, který dovede mít rád své přátele a velmi pohrdat nepřáteli, ale který neumí nenávidět. Muž, který velmi vysoko klade přátelství, charakternost a korektnost. Muž, který při své celkové nonchalanci a profesorské roztržitosti nikdy neporuší daného slova a přímo úzkostlivě dbá dochvilnosti. Muž někdy až dětsky jemný, citlivý a soucitný, ale současně nemilosrdně přímočarý a nekompromisní tam, kde jde o vědeckou pravdu, logiku, vkus a slušnost. Muž, který kolem sebe šíří zcela ojedinělé osobní kouzlo a který má úžasný humor, jednou jiskřivý a optimistický, jindy pesimistický a sžíravý. Weyrův břitký vtíp, ironie a elegance slohu kořeněná takřka všechny jeho literární projevy, což je u vědeckého autora právnického vlastností velmi vzácnou, vždyť právě právnická literatura je pověstná svou kožeností a suchopárností výrazovou.“⁵

Tradicí brněnské školy národohospodářské založil další významný profesor právnické fakulty Karel Engliš, první rektor Masarykovy univerzity, děkan fakulty, ministr financí v několika vládách první republiky, guvernér Národní banky. Celá jeho národohospodářská teorie vycházela z teleologického přístupu, který byl charakteristický posuzováním účelovosti chování všech ekonomických subjektů. Národní hospodářství bylo podle Engliše určitým pořádkem, ve kterém subjekty pečují o udržení a zlepšení svého života. Současně s tímto pohledem odmítl Engliš představu, že převažujícím vztahem v hospodářství je vztah kauzality (tedy vazby příčiny a následku). Svůj teleologický náhled rozpracoval jak teoreticky, tak jej konkretizoval na otázky a souvislosti trhů zboží, práce, peněz a deviz. Odvozoval z něj rovněž pravidla racionálního chování subjektů, které dělil na domácnosti a firmy podle toho, zda se jednalo o hospodářství spotřební nebo výrobní.

Filozoficky navazoval Engliš na teorii poznání Immanuela Kanta. Avšak na rozdíl od Kanta, který srovnává svět reálný a svět, jaký má být, Engliš řeší otázku světa, jaký je chťen. Podle Engliše má každé hospodářství tzv. „ústřední vůli“, tedy vedoucí účel. Potřeby a prostředky jsou účelu podřízeny a odpovídají mu. Každému hospodářství při uspokojení potřeb vznikají náklady, a jestliže užitek nad náklady převládne, objeví se výnos hospodářství. Tento vztah je pro všechna hospodářství stejný a výchozí. Jednotlivé národohospodářské soustavy se však liší tím, kdo je subjektem péče o udržení a zlepšení života lidí. Všechny soustavy se tak dělí na soustavy individualistické a soustavy solidaristické. V soustavě individualistické se každý člověk stará sám o sebe a o svůj blahobyt, je tedy subjektem péče o sebe samého. Naopak v soustavě solidaristické je člověk objektem cizí péče; problém však je, že z vnějšku není možno přesně rozpoznat, jaké potřeby člověk má, a o svých potřebách může správně rozhodnout jen subjekt sám.

V oblasti státních zásahů do tržního mechanismu byl Engliš odpůrcem řízeného hospodářství. Takové hospodářství pokládal za rozumné pouze na přechodné období, ve stavu kritických situací. Jestliže dochází k zásahům například do systému cen, vychýlí se ceny z rovnováhy, což vyvolá snížení produktivity, stejně jako monopolizace. V hospodářství se současně s tím snižuje přizpůsobivost a výrobci a spotřebitelé jsou v takovém postavení, že nemohou prosadit své zájmy. V řízeném hospodářství Engliš považoval za negativní

i to, že redukuje ochrannou funkci odborů, snižuje podnikatelskou aktivitu, vylučuje politickou demokracii a vede k byrokratizaci společnosti.

Englišovy názory se v hospodářském životě potvrdily v prosinci 1925, kdy československá vláda pod tlakem ekonomické reality odstoupila od deflační politiky a přijala politiku stabilizace, kterou Engliš od počátku prosazoval.⁶

Nejvýznamnějším představitelům občanského práva byl v meziválečném období nesporně Jaromír Sedláček. První základy jeho vědecké práce tkví zejména v monografiích „Vlastnictví a vlastnické právo“ (1919), kde se zabýval otázkami subjektivního práva, zejména teorií Windscheidovou a Thonovou, a „Zrušení obecního statku“ (1919). Akademická půda právnické fakulty mu vytvořila vhodné zázemí pro jeho další vědeckou práci. Nejprve se zajímal o soukromoprávní ustanovení o pozemkové reformě. Výsledkem byla jeho studie „Pozemková reforma“ (1922). Rokem 1924 však začalo Sedláčkovo neplodnější období, které ho vyneslo do postavení jednoho z nejpřednějších civilistů a právních filozofů v Evropě. Jeho období počínající postupným vydáváním (ve třech svazcích) „Systému obligačního práva“ a vrcholící ve „Všeobecné části občanského práva“ (1931). Právě posledně citovaná práce se stala základním kamenem jeho další vědecké práce.

Sedláčkova aktivita však byla mnohostranná. Přínosná byla zejména od roku 1926 jeho redaktorská činnost ve francouzsko-německém „Revue internationale de la théorie du droit“, jehož zakladateli byli Weyr, Kelsen a Duguit. V tomto časopise se podařilo Sedláčkovi uveřejnit teoreticko-právní práce týkající se hlavně noetiky a právní metodologie ze všech končin světa. Časopis byl přijímán mezinárodní veřejností jako jeden z nejlepších a nejserióznějších právnických periodik. V mnoha směrech dokonce převyšoval i v té době hlavní světové právní časopisy „Rivista internazionale della Theoria del diritto“ a „Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie“.

Máme-li hodnotit Sedláčkovo vědecké dílo a podat jeho vědecký profil, musíme se dostat až k samým základům, na nichž vybudoval své skvělé civilistické práce. Sedláček byl totiž běžně označován jako první normativní teoretik občanského práva. Práce Weyrový a Kelsenovy mu poskytly noetické a logické základy pro zpracování občanského práva. S filozofií se však Sedláček seznámil již dříve. Hlavně logiku studoval již za první světové války, přičemž ho zejména ovlivnilo velké dílo logika Sidwarta. Z brněnských normativistů mu však byl nejbližší Kallab, i když v jeho rané práci „Vlastnictví a vlastnické právo“ čteme, že „stupeň poznání jest vskutku velmi skromný, pramení vlastně skoro zcela v učení Weyrově“. Z jeho další práce „Pozemková reforma“ je však patrné, že na něho začínají vedle Weyra a Kelsena působit zejména právně filozofické práce Kallabovy a noeticko-logické studie Englišovy.

Jak již jsme uvedli, vrcholné Sedláčkovo dílo se začíná právní vědeckou veřejnosti předkládat od roku 1924. „Obligační právo I. (Obecné nauky o právních jednáních a splnění závazků)“ je již stavěno na vlastních základech noetiky, logiky a právní filozofie. Filozofické zázemí Sedláčka se ovšem dále rozšiřovalo. Zejména se obrátil k dílu Immanuela Kanta, jež tvoří základ normativní teorie, stejně jako základ dalších velkých právních systémů 20. století. V jeho díle se odráží vlivy jak Rudolfa Stammlera, tak novokantovské právně filozofické práce Cohnovy, Radbruchovy, stranou nezůstal ani směr heidelbergský nebo moderní přirozenoprávní směry v čele s Leonardem Nelsonem, ba dokonce i směry, které jsou mnohdy tak odchýlné, jako je fenomenologie (viz zejména práce Felixe Kaufmanna

a Schreiera) nebo novohegelianismus (Julius Binder). Sedláček postupem let zvládl kritickou filozofii na nevídaně vysoké úrovni.

Sedláček velmi brzy přestal sdílet Cohenův názor, že Kant je Kantem, jen pokud jde o kritiku čistého teoretického rozumu („Kritika čistého rozumu“), a pro ani ne celou, nýbrž jen po nauku o idejích, a že Kant ve své praktické filozofii čili transcendentální, metodu opustil. Sedláček naopak vycházel z poznání, že Kantovo kritické dílo tvoří jeden nerozdílný celek a že všechny tři Kritiky („Kritika čistého rozumu“, „Kritika praktického rozumu“ a „Kritika soudnosti“), stejně jako „Prolegomena“ a „Základy k metafyzice mravů“, „Metafyzika mravů“ a zejména také Kantovy spisy věnované náboženským problémům, tvoří jeden pevný celek. Tento poznatek Sedláčkovi umožnil, že mohl zaujímat kritické postoje i k samé normativní teorii, když si začal uvědomovat, že tato teorie není schopna vyřešit všechny problémy, před než je praktický právník postaven.

Jak již z předchozího vyplývá, Sedláček nezůstal lpět jen na kritické Kantově filozofii, pokud se týká novokantovců Cohena, Natorpa z marburské školy, Windelbanda, Ricker-ta z heidelberské školy a slavného objevitele kritického Kantova díla pro právní vědu Stammlera. Na Sedláčka měl také nemalý vliv Arthur Schopenhauer a Bergson s celou francouzskou školou, Gény, Duguit a zakladatel fenomenologické školy Edmund Husserl.

Sedláček však nezůstal uzavřen ani tomistické filozofii. Zejména to bylo dílo jezuitského filozofa Przywary. Naproti tomu Sedláčkův přístup k Hegelovi a celému novohegelian-skému hnutí byl značně rezervovaný, ba dokonce je možné říci, že odmítavý. Hodnotíme-li tedy Sedláčka jako právního filozofa, jeví se nám jako stoupenec kritické čili transcendentální filozofie obohacené všemi cennými myšlenkami 19. a 20. století.

V Sedláčkově „Obligačním právu“ (I., II. a III. část) byl vytvořen společně s Krčmářovým „Právem oblihačním“ dosud nepřekonaný systém práva, který je inspirativní i pro dnešní civilisty. Jsou zde vymezeny pojmy smlouvy oblihační a soluční, je třeba upozornit na skvělé výklady o kauze právních jednání, o smlouvách ve prospěch třetích osob, na zcela nové řešení problému bezdůvodného obohacení, zejména pokud jde o generální žalobu z bezdůvodného obohacení, na řešení kondičních případů a na řešení struktury 30. hlavy tehdy platného všeobecného občanského zákoníku, o náhradě škody, kde všude Sedláček přinesl množství nových pohledů a řešení sporné problematiky. Tato nová řešení měla tehdy i značný vliv na soudní praxi, zejména na praxi tehdejšího Nejvyššího soudu.

Podle Sedláčkových současníků je vrcholem jeho vědecké tvorby dílo „Všeobecné nauky (Občanské právo československé, všeobecné nauky)“ (1931), kde již klade za základ všech výkladů transcendentální filozofii „že rozum lidský předem (a priori) je schopen uspořádat smyslové (sensualistické) vjemy podle určitých pravidel, čímž je umožněno systematické poznání vědecké“. V této práci Sedláček řeší základní noetické a logické otázky: co je to předmět poznání, povinnost, norma autonomní a heteronomní, subjekt povinnosti, subjekt normy, co jsou to vědy normativní a normologie, co je to formální a obsahové dělítko norem, aby přešel k pojmu právní normy, zejména k základní otázce nejvyšší právní normy, která je mu hypotézou, nikoli fikcí, a která mu znamená pojem, který nám činí celý svět heterogenních norem teprve vůbec možný.

Zajímavé je Sedláčkově řešení, pokud jde o určení obsahu normy. Zřejmě pod vlivem Kantova díla „Kritika soudnosti“, které mělo vybudovat most mezi Kantovým světem toho, co je, světem přírody, kde panuje kausální nutnost, a světem toho, co má být, světem mětí, světem povinnosti, dospívá k tomu, že obsah norem nám určuje teleologie a že jenom

a výhradně ta nám činí obsah norem vůbec možným. Svěrázně je Sedláčkově řešení otázky tzv. regulativních principů, resp. přirozeného práva, stejně jako přesné rozlišení trojího druhu pojmů, s nimiž právní věda pracuje: Sedláček rozeznává pojmy čisté, obsahové a systematické a ukazuje, že typickým příkladem systematického pojmu je například rozdělení právního řádu na právo veřejné a soukromé. Jiným takovým systematickým pojmem je právo subjektivní, které tehdejší vědou soukromého práva bylo nesprávně povýšeno za základ všeho právního poznání. Rovněž další výklady „Všeobecných nauk“ o pojmu soukromého práva, o jeho pramenech, o výkladu právních předpisů, o časové a místní působnosti československého občanského práva, o osobách, zejména o právnických osobách, o zastoupení, o věcech, čase, o aplikaci práva, o právní moci, o nároku a exekuci nesou bezvýhradně znak původnosti.

Sedláčkova vyzrálost nejen v právním myšlení, ale zejména v oblasti filozofie a sociologie, se odráží i v dalším jeho díle „Rodinné právo“ (1934), které bylo evidentně psáno pod vlivem francouzské civilistiky. Sedláček zde ukazuje, že nejceněnější výsledky německé civilistiky nejsou německého původu, nýbrž své zřízení odvozují z francouzské literatury. Na práci „Rodinné právo“ Sedláček o několik let později navázal knihou „Reforma manželského práva“ (1938), kde polemizoval s Kantovou definicí manželství.

Z let 1934–1938 pocházejí jednak práce „Právo vlastnické“, komentář k §§ 351–356 občanského zákoníku, ale zejména vytvoření společně s Františkem Roučkem rozsáhlého autorského kolektivu, v němž byla zastoupena kompletní špička tehdejší civilistiky, za účelem vypracování a vydání „Komentáře k občanskému zákoníku“. Dnešní právnícká veřejnost jméno prof. JUDr. Jaromíra Sedláčka zná zejména v souvislosti s tímto šestičlým, dodnes nepřekonaným komentářem k tehdy platnému občanskému zákoníku. Sedláček v Komentáři sám zpracoval velkou část úvodu a oddílu o právech vztahujících se k osobním vlastnostem a poměrům, dále právo rodinné, převážnou část práva obligačního a hodně z části o upevnění, změně a zrušení práv a závazků. Jeho výklady například o nepravém jednatelství, o versio in rem, o žalobách z bezdůvodného obohacení a zejména o náhradě škody jsou zvláště pro právní praxi dodnes cenné.

Při procházení Sedláčkovy vědecké tvorby není možné přejít bez povšimnutí ani jeho práci „Nepravé jednatelství, versio in rem“, v níž se vrátil k svému dávnému zájmu o sporné §§ 1035–1044 tehdejšího občanského zákoníku. K problematice vlastnictví se Sedláček znovu vrátil za okupace, kdy po uzavření vysokých škol musel opustit budovu právnícké fakulty. Za těžkých podmínek připravoval práci „O vlastnictví“ ve formě platónského dialogu. Vydání této práce se však již nedočkal. Vědecké dílo Jaromíra Sedláčka je neuvěřitelně rozsáhlé a stále inspirativní.⁷

Nejvýznamnějším představitelem trestního práva na brněnské právnícké fakultě byl Jaroslav Kallab, trojnásobný děkan fakulty a rektor Masarykovy univerzity. Zabýval se nejen trestním právem hmotným a procesním, ale jeho vědecký záběr byl rovněž mnohem širší: bylo to právo mezinárodní, právní filozofie a právní teorie. Učitelská činnost dala vyniknout řadě studijních učebních textů z oboru trestního práva, opomenout nelze ani několikrát vydaných trestních zákonů a trestního řádu.

Zájem o studium cizozemských trestních zákonodárství, vzájemná souvislost různých státních trestních systémů a potřeba mezinárodní trestní ochrany určitých statků přivedly Jaroslava Kallaba k mezinárodnímu právu. Zpočátku se zabýval jen mezinárodním právem trestním, později obecnými otázkami mezinárodního práva a politiky. Výsledky své vědec-

ké práce v tomto oboru využil s úspěchem jako člen mírových konferencí ve Versailles a Trianonu a na mezinárodních konferencích věnovaných různým otázkám, zejména při jednáních na potírání penězokazectví.

Věškerá Kallabova literární činnost podává výmluvné svědectví i o jeho vztahu k právní filozofii. Stěžejním právně filozofickým dílem je „Úvod ve studium metod právnických“ z let 1920–1921, v němž se pokusil vyrovnat se s nezákladnějšími problémy právního myšlení. Tato práce, věnovaná problematice metodologie právních věd, byla považována za „organon právní vědy“ či „kritiku právního myšlení“. Jaroslav Kallab se v ní ujal úkolu nalézt základ vědeckého poznání práva.

Jaroslav Kallab se neomezil jen na dějiny právní filozofie, ale zabýval se i právně filozofickými otázkami v nejšířším smyslu. Řadu svých prací věnoval teoretické politice, svou odezvu našly v jeho díle i tehdejší současné právně filozofické proudy. Jaroslav Kallab, vědec a pedagog, právník a filozof, patřil bezesporu k výrazným osobnostem vědeckého života 20. a 30. let.⁸

Samostatnou pozornost je třeba věnovat i Bohumilu Baxovi, představiteli nejen českých a československých právních dějin, ale i práva ústavního a státovědy. Z oblasti českých dějin, které na brněnské právní fakultě také přednášel, byla předmětem jeho zájmu nejprve problematika inkolátu a indigenátu, poté si všimá českých dějin v širších středoevropských souvislostech, což také vyústilo ve vydání několika učebnic. Postupně jej však stále více přitahovalo právo ústavní, resp. teoretické problémy politiky.⁹

Jeho odborné kvality byly oceněny členstvím v řadě učených a vědeckých institucí, mezi jinými v pařížských Institut international d'histoire constitutionnelle, Société de législation a Comité exécutif de Coopération Européene, jehož byl místopředsedou v Československé společnosti pro studium národnostních otázek a Královské české společnosti nauk byl dopisujícím členem. Rozsáhlé bylo i Baxovo působení v oblasti politického a veřejného života, což vyvrcholilo jeho odbojovou činností za druhé světové války.¹⁰

Další výraznou osobností právní fakulty meziválečného období byl Jan Vážný, znalec římského práva, jehož práce získaly ohlas nejen doma ale i v zahraničí. V jeho díle můžeme spatřovat trojí proud. Především výlučně vědecký, dále pak pedagogický ve vztahu ke studujícím právní vědu a nakonec popularizační ve vztahu k právní veřejnosti. Všechny tyto tři proudy se vzájemně prolínají, tvoří komplexní celek práce vědce, který měl vždy na mysli souvislost římského práva s právními normami a právními jevy nové doby i to, že na úrovni vedení a ovlivňování studentů i celé právní obce závisí úroveň praxe i dalšího rozvoje právní vědy.

Vědecká práce Jana Vážného byla ovlivněna za univerzitních studií prof. Heyrovským, v době studijního pobytu v Římě pak prof. Pietrem Bonfantem. Tehdejší hlavní zájem Bonfantovy školy, o němž referoval prof. Vážný ve svých prvních literárních pracích, jej přivedl ke studiu otázek římského obligáčního práva, jemuž pak věnoval největší část své badatelské práce. Počáteční vliv Bonfantovy školy byl u něho brzy vyvážen syntetickými snahami směru Riccobonova. To je patrné z jeho další literární činnosti.

Na bohatém rozvoji vědecké práce lze pozorovat, jak prof. Vážný rozvíjel sféru poznatků, ale zároveň také překračoval poznatky dřívější, které dalším zkoumáním nebo novými objevy upřesňoval nebo obohacoval. Tento pokrok je logicky provázen stále hlubším vztahem k teoretickým otázkám zkoumané problematiky. Studie Jana Vážného se tady rozbíhaly k rozvinutí základních otázek římského civilního procesu, navazující na souhrnné

zpracování této látky v jeho dřívějších pracích. Myšlenkové bohatství těchto prací a jejich teoreticko-metodologická úroveň svědčily o tom, že úsilí Vážného povede k přetváření nauky římského práva jak objasněním podstaty tehdejšího právního myšlení, tak v obecné právní teorii, zejména procesní. Jeho badatelská činnost byla oceněna i za hranicemi, zejména v Itálii.

Hluboké poznání římského práva a metod právně historického bádání se promítalo do pedagogické práce. Jan Vážný dokázal předávat studentům nové myšlenky jako samozřejmé pravdy, ač k nim docházel usilovným dlouholetým přemýšlením. Přestože sám nepracoval literárně v papyrologii, konal speciální papyrologické přednášky a cvičení se záměrem doplnění systému římského práva, které přinášejí, jak sám říkal, zajímavá srovnání práva řeckého a zvláště poučení přímým rozbořením právních listin. Nejvýznamnějším dokladem jeho vědeckého rozměru jsou učebnice, pozoruhodné svým pedagogickým zaměřením, myšlenkovým bohatstvím, originálním pojetím i kultivovanou formou sdělení.

Toto vzácné spojení odborné a pedagogické stránky se uplatnilo i v popularizačorské činnosti pana Vážného mezi právníky vůbec. Dokazoval, že římské právo neztratilo na aktuálnosti, že zůstává nutnou součástí odborné výzbroje právníka i v nové době.¹¹

Vědecké výsledky právnické fakulty byly v předválečné době ještě košatější. Ve šlépějích Františka Weyra kráčel i profesor ústavního práva Zdeněk Neubauer, který zasáhl vědecky do tří oblastí: právní filozofie, správní vědy a státovědy. Představitelem oboru finančního práva se stal ve třicátých letech Vladimír Vybral, jenž ještě před válkou (1934) podal první soustavné zpracování celého oboru československého finančního práva. Pokračovatelem Sedláčkovým v otázkách občanského práva byl Vladimír Kubeš. Vědecká činnost brněnských procesualistů na právnické fakultě se ubírala dvěma směry: tradičním, dogmaticko-praktickým, a novým, konstruktivně-teoretickým. Zastáncem prvního byl František Vážný, druhým se ubírali jeho žáci Adolf Procházka, Karel Gerlich a Hynek Bulín. Statistickou vědu reprezentoval na právnické fakultě především Dobroslav Krejčí, který byl v Československu považován za jejího zakladatele. V historických oborech se na brněnské fakultě v té době vedle Jana Vážného a Bohumila Baxy prosazoval František Čáda. Představitelem církevního práva byl Josef Vacek.

Uvedené významné osobnosti právní vědy své bohaté vědecké poznatky intenzívně vkládaly do svých přednášek, které se tak staly přitažlivé pro stovky studentů, kteří brněnskou právnickou fakultou v meziválečném období prošli. Rozsah výuky se neustále rozšiřoval, výuka se zkvalitňovala, pedagogický proces se stával stále bohatším. Právnická fakulta se začala stávat významným vědeckovýzkumným a pedagogickým pracovištěm. Pro srovnání nahlédneme do studijních plánů fakulty prvního školního roku po založení fakulty a školního roku 1938–1939.

Hned po založení fakulty zahájili své přednášky Bohumil Baxa (dějiny veřejného práva ve střední Evropě; veřejná správa na Slovensku), Karel Engliš (národní hospodářství), Josef Vacek (církevní právo; srovnávací právověda), František Weyr (právní filozofie; ústavní právo), Jaromír Sedláček (československé právo občanské), František Vážný (československé právo občanské), Jaroslav Kallab (čs. trestní řízení), Dobroslav Krejčí (statistika; zemědělská politika), Rudolf Dominik (pandekty; nauka správní a čs. právo správní; seminář z práva římského).

Ve školním roce 1938–1939 své přednášky ohlásili: František Weyr (základy právní filozofie, dějiny a nynější úprava zemské samosprávy), Jaroslav Kallab (dějiny právní filo-

zofie, trestní řízení, mezinárodní právo), Jan Vážný (systém římského práva), Rudolf Wierer (církevní právo, předlitavské konfesní zákonodárství z roku 1874), Bohumil Baxa (dějiny práva na území ČSR, dějiny veřejného práva ve střední Evropě, občanská nauka), Jaromír Sedláček (československé právo dědické), Vladimír Kubeš (náhrada škody), Jaroslav Stránský (teorie trestu), František Rouček (československé právo obchodní), František Vážný, ml. (obchodní společnosti a společenstva), Adolf Procházka (civilní řízení soudní), Karel Gerlich (řízení konkursní a vyrovnací), Hynek Bulín (zvláštní způsoby soudního řízení), Zdeněk Neubauer (organizace moci vládní a výkonné), Jaroslav Krejčí (základy občanského práva), Rudolf Dominik (obecná státověda, československé právo pracovní, československé právo živnostenské, o obraně státu), Bohumil Kučera (mezinárodní organizace) a Vladimír Vybral (finanční věda, národní hospodářství). Své přednášky proslavili i Jaroslav Pošvář, Erich Olšar a František Čáda. Kromě toho existovalo několik tzv. lektorských přednášek různých specialistů.

Školní rok 1938–1939 již probíhal v těžkých podmínkách dusné politické atmosféry druhé Česko-Slovenské republiky. Začala se tím nová, bohužel velmi tragická etapa vývoje brněnské právnické fakulty.¹²

Poznámky

- ¹ SCHELLE, K.: *Minulost a současnost Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně*. Brno, Masarykova univerzita, 1994.
- ² SCHELLE, K. a kol.: *Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně*. Brno, Masarykova univerzita, 1991.
- ³ K tomu především VOJÁČEK, L.: Právnické fakulty v právní úpravě meziválečného Československa (se zvláštním zřetelem na poměry v Brně). *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2007.
- ⁴ Viz Archiv MU.
- ⁵ KOSATÍK, P.: *Česká inteligence: od Jaroslava Golla po Magora*. Praha, Mladá fronta, 2011; VEČEŘA, M.: František Weyr, právní filozof, pedagog a právník a duchovní blíženec Hanse Kelsena. In: *Bene merito: Profesorovi Jozefovi Klimkovi k 70. narozeninám*. Bratislava, 2012, s. 279–287; VEČEŘA, M.: K Weyrově logické formě právní normy. In: *České právní myšlení a logika – minulost a perspektivy: sborník příspěvků z konference pořádané Katedrou právní teorie Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně dne 26. 9. 2002*. Brno, 2003, s. 19–24; VEČEŘA, M.: *František Weyr*. Brno, Nadace Universitatis Masarykiana, 2001; VEČEŘA, M.: František Weyr, právní filozof, státovědec a právník. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno, Masarykova univerzita, roč. 9, č. 2, 2001, s. 117–123.
- ⁶ ENGLIŠ, K.: *Raštinův památník*. Praha, 1927; HOLMAN, R.: *Dějiny ekonomického myšlení*. Praha, C. H. Beck, 1999; *Sborník z konference k výročí narození prof. JUDr. Karla Engliše*. Brno, Masarykova univerzita, 1991; VENCOVSKÝ, F.: *Dějiny českého ekonomického myšlení: do roku 1948*. Brno, Nadace Universita Masarykiana, 1997; VENCOVSKÝ, F.: *Karel Engliš, Nadace Universita Masarykiana*. Brno, 1993; WEYR, F.: *Paměti 2. Za republiky, (1918–1938)*. Brno, Atlantis, 2001.
- ⁷ SCHELLEOVÁ, I.: *Život a dílo prof. JUDr. Jaromíra Sedláčka*. Brno, Masarykova univerzita, 1993; HORÁK, O.: Historik Jaromír Sedláček? Nad vědeckým odkazem významného brněnského civilisty. In: KNOLL, V. (ed.): *Acta historico-iuridica Pilsnensia 2006. Sborník příspěvků ze setkání pracovníků kateder právních dějin právních fakult z České a Slovenské republiky*. Pízeň, A. Čeněk, 2007, s. 163–169; HORÁK, O.: Jaromír Sedláček a brněnská normativní škola. *Časopis pro právní vědu a praxi*, roč. 18, č. 4, 2010, s. 411–417.
- ⁸ KALVODOVÁ, V.: *Život a dílo prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno, Masarykova univerzita, 1993; KOUDELKA, Z. – ŠIMÍČEK, V.: Jaroslav Kallab – rektor 1927–28. *Universitas. Revue Masarykovy univerzity v Brně*, č. 2, 1994, s. 35.
- ⁹ SCHELLE, K. – VOJÁČEK, L.: *Právní dějiny a brněnská právnická fakulta (1919–2009)*. Brno, The European Society for History of Law, 2010.
- ¹⁰ BULÍN, H.: Vzpomínky na profesora Bohumila Baxu. In: *Aktuální otázky českého a československého konstitucionalismu (Sborník příspěvků z vědecké konference věnované prof. JUDr. Bohumilu Baxovi)*. Brno, Masarykova univerzita, 1993; KADLECOVÁ, M.: Bohumil Baxa. In: *Antologie české právní vědy*. Praha, Univerzita Karlova, 1993, s. 216–219; KADLECOVÁ, M.: Bohumil Baxa. In: *Antologie československé právní vědy v meziválečném období (1918–1938)*. Praha, Linde, 2009; KNOZ, T.: Přehled hlavní publikační činnosti Bohumila Baxy. In: *Aktuální otázky českého a československého konstitucionalismu (Sborník pří-*

- spěvků z vědecké konference věnované prof. JUDr. Bohumilu Baxovi). Brno, Masarykova univerzita, 1993, s. 213n.; PAVLÍČEK, V.: Názory B. Baxy na politické strany, hodnoty demokracie a naše současnost. In: *Aktuální otázky českého a československého konstitucionalismu (Sborník příspěvků z vědecké konference věnované prof. JUDr. Bohumilu Baxovi)*. Brno, Masarykova univerzita, 1993, s. 197n.; SCHELLE, K.: Nad některými názory prof. JUDr. PhDr. Bohumila Baxy. *Správní právo*, roč. 25, č. 7, 1992, s. 44–47; SCHELLE, K. – KADLECOVÁ, M. – KNOZ, T.: Život a dílo prof. JUDr. Bohumila Baxy. *Právnícké sešity*, č. 34. Brno, Masarykova univerzita, 1993; SCHELLE, K.: Názory prof. JUDr. PhDr. Bohumila Baxy na organizaci veřejné správy. In: *Aktuální otázky českého a československého konstitucionalismu (Sborník příspěvků z vědecké konference věnované prof. JUDr. Bohumilu Baxovi)*. Brno, Masarykova univerzita, 1993, s. 209n.; SCHELLE, K. – KADLECOVÁ, M.: Vzpomínka na prof. JUDr. Bohumila Baxy. *Časopis pro právní vědu a praxi*, roč. 2, č. 4, 1994, s. 180–183; SCHELLE, K.: Prof. JUDr. Bohumil Baxa. *Universitas*, roč. 39, č. 4, 2007, 41–42; VOJÁČEK, L.: První pražští učitelé na brněnské právnické fakultě. *Právněhistorické studie*, č. 39, Praha, Karolinum, 2007, s. 209–220.
- ¹¹ SCHELLE, K. – KADLECOVÁ, M.: Život a dílo prof. JUDr. Jana Vážného. In: *Římské právo a jeho odkaz v současném právu (Sborník z vědecké konference věnované prof. JUDr. Janu Vážnému)*. Brno, Masarykova univerzita, 1999, s. 26–28; SCHELLE, K. – KADLECOVÁ, M. – ŽIDLICKÁ, M.: *Život a dílo prof. JUDr. Jana Vážného*. Brno, Masarykova univerzita, 1993.
- ¹² Materiály pro referát byly získány v Archivu Masarykovy univerzity. O právnické fakultě brněnské univerzity zatím vyšly především tyto publikace: SCHELLE, K. a kol.: *Právnícká fakulta Masarykovy univerzity v Brně*. Brno, Masarykova univerzita, 1991. (Publikace vyšla kromě české verze i v angličtině, němčině, francouzštině); SCHELLE, K.: *Minulost a současnost Právnícké fakulty Masarykovy univerzity v Brně*. Brno, Masarykova univerzita, 1994. (publikace vyšla kromě české verze i v angličtině, němčině a francouzštině); SCHELLE, K. – VOJÁČEK, L.: *Právní dějiny a brněnská právnická fakulta (1919–2009)*. Brno, The European Society for History of Law, 2010. Část publikována rovněž pod názvem *Život a dílo historiků zabývajících se dějinami soukromého práva na brněnské právnické fakultě*. In: *Soubor publikovaných příspěvků k historii soukromého práva*. Brno, The European Society for History of Law, 2010, s. 801–837; VOJÁČEK, L.: Učitelé právnických fakult v právní úpravě meziválečného Československa. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2007; VOJÁČEK, L.: Studenti právnických fakult v právní úpravě meziválečného Československa (se zvláštním zřetelem na poměry v Brně). *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno, Masarykova univerzita, 2007; VOJÁČEK, L.: Příprava reformy právnického studia v první ČSR a učitelé brněnské právnické fakulty. In: *Notitiae ex Academiae Bratislavensi Iurisprudentiae*. Bratislava, BVŠP, 2007; VOJÁČEK, L.: První pražští učitelé na brněnské právnické fakultě. *Právněhistorické studie*, č. 39, s. 209–220, 2007; VOJÁČEK, L.: Právnické fakulty v právní úpravě meziválečného Československa (se zvláštním zřetelem na poměry v Brně). *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2007.

Faculty of Law of Masaryk University in Brno in the Interwar Years

Karel Schelle

Summary

The Faculty of law of Masaryk University is one of the prestigious educational institutions teaching law in the Czech Republic.

The Faculty of law was one of the first four faculties of the Masaryk University which were established in 1919. Classes started in the academic year 1919/1920. There were many prominent professors teaching at the faculty, e.g. Bohumil Baxa, Jaroslav Kallab, Karel Engliš, who became the first rector of the University, or František Weyr, who was the first dean of the Faculty of Law. In the interwar period, five professors of the Faculty of law became the rectors of Masaryk University. The courses and seminars were first held at alternative premises close to the center of Brno. The contemporary building started to be used 1932. The building was supposed to be a part of a large academic complex having its own square. Nevertheless, this idea was abandoned in 1930s when the economic recession struck.

The courses held at the Masaryk University, i.e. also at the Faculty of law, stopped in 1939, as a result of occupation by Germany. Part of the students and teachers participated resistance and some of them even died in the resistance. The building of the faculty was used by Gestapo during the war; there were also cells and interrogation rooms.